

A modern sajtó kezdete Csík vármegyében

Az osztrák–magyar kiegyezést követően a fővárosban, Budapesten vagy a nagyobb városokban mindennapi eseménynek számított egy új lap alapítása. Azonban egy vidéki kisvárosban vagy egy székely vármegyében ez szenzációszámra ment. Egy lapalapításhoz pénzre volt szükség, de ugyanakkor egy olyan lelkes írógárdára, amely képes arra, hogy egy lapot életképessé, tartalmassá és eleve népszerűvé varázsoljon. Vidéken a lapszerkesztők nem a pénzért dolgoztak, hiszen a legtöbb lap csak évek múltán vált nyereséggé, inkább pusztán lelkesedésre volt szükség. Vidéken nem volt akkora olvasóközönség, amely biztosíthatna volna több vidéki lap számára a gondtalan megélhetést. Ezért egyes települések esetében csak egy lap jelent meg éveken keresztül, majd a 19. század utolsó évtizedétől került kiadásra egyszerre két-három lap a megyeszékhelyeken.

A lapok hirdetések által tudták volna az olvasóközönség számát emelni. Mégis a 19. század nyolcvanas éveiben a vidéki lapokban a hirdetések hiánya érzékelhető. Ez fokozottan érvényes volt a székelyföldi térségre vonatkozóan, ahol a kereskedelem és az ipar fejlődéséről alig beszélhetünk. A helyi kereskedők és iparosok nem áldoztak termékeik és szolgáltatásaik reklámozására. Ezt kiválóan bizonyították a *Csíki Lapok* első évfolyamai, amelyekben alig volt hirdetés, s ezek is budapesti vagy más vidéki városok kereskedőinek a termékeit reklámozták. A székelyföldi lapok így részben az előfizetési díjaktól és egy-két támogató pénzétől függtek.

A kiegyezést követő években Csíkszeredáról vagy Csík vármegyéről a Kolozsváron megjelenő *Kolozsvári Közlönyben*, majd az 1870-es években a Székelyudvarhelyen megjelenő folyóiratokban (*Udvarhely*, *Baloldal*,

Udvarhelyi Híradó), továbbá a Brassóban, majd Sepsiszentgyörgyön megjelenő *Nemerében* lehetett kisebb-nagyobb híradásokat olvasni. Ezek a lapok igyekeztek betölteni azt az űrt, ami lap hiányában Csík vármegyében kialakult. A Csík vármegyei értelmiség számára a fentebb említett lapok biztosították publikálási lehetőséget. 1877 végén megszűnt az *Udvarhelyi Híradó*, így hosszú időre Udvarhely vármegye is saját lap nélkül maradt. Ezáltal a csíki térség számára a Sepsiszentgyörgyön megjelenő lapok váltak a legközelebbi megnyilvánulási lehetőséggé.

Az első székelyföldi lap, amelynek megindításában a csíki értelmiségiek is jelentős szerepet játszottak, a Kézdivásárhelyen kiadott *Székelyföld* volt, melynek mutatószámja 1881 karácsonykor jelent meg. Az újságot Dobay János és T. Nagy Imre szerkesztette és Szabó Albert kézdivásárhelyi nyomdájában került kiadásra. T. Nagy Imre érdekelt volt az 1882-ben Sepsiszentgyörgyön megjelenő *Székely Nemzet*nél is, amelynek társszerkesztője és a csíki részek állandó tudósítója volt.

Csíkszeredának komoly problémát jelentett, hogy nem rendelkezett nyomdával, ami egy helyi újság megjelenésének előfeltétele volt. Egy báli meghívó kinyomtatásáért sokszor a szomszédos városokba kellett menni. A bíróságok vagy különböző intézmények saját litografáló gépen sokszorosították kiadványaikat. Csíksomlyón, a ferences kolostorban volt nyomda, azonban nem felelt meg a modern igényeknek. A *Székelyföld* kiadója 1882-ben egy csíkszeredai fióknyomdát létesített, amelynek irányítására Györgyjakab Márton segédet küldte ki. A nyomdát előbb a Gecző-ház egyik bolthelyiségébe, később az Orbán-telek kisebb házába, majd a Szöcs Ignác-féle kis faházba helyezték el.

Rövid időn belül Szabó Lajos létesített nyomdát Csíkszeredában, a későbbi Otthon kávéház helyén álló faépületben. A nyomdának otthont adó helység azonban leégett, a nyomdagép előbb Gyergyószentmiklósról, majd Székelykeresztúrra került. Ezt követően Betegh Pál és Mester János nyitottak nyomdát Csíkszeredában *Haladás* név alatt, de ez a vállalkozás is rövid életűnek ígérkezett.

Csíkszereda tényleges nyomdásza Györgyjakab Márton lett, aki lassan megvagyonosodott, nyomdáját korszerűsítette. Így megteremtődtek egy helyi lap kiadásának műszaki feltételei.

Csík vármegye területén a kiegyezés után megjelenő első lap *Az Igazság*, amely 1886. július 1-jén Gyergyóditróban látott napvilágot, de a nyomdai munkálatokat a csíkszeredai Györgyjakab Márton-féle nyomda vé-

gezte. Megjelenésekor a lap egyes tartalmú katolikus tanügyi havi közlönynek nevezte magát. Felelős szerkesztő Bordeaux Felicián Olivér ditrói hitoktató, aki mindjárt az első lapszám címlapján meg is fogalmazta a lap céljait. Az újonnan megjelenő havi közlöny a vallásérkölcsei nevelés különféle módjainak kívánt terjesztője lenni, szem előtt tartva az egyházi, iskolai, közegészségügyi és gazdasági problémákat, ugyanakkor az olvasóknak hasznos tudnivalókat és szépiro-

A *Székelyföld* Csík és Háromszék vármegyék érdekeit akarta szolgálni. A lap eleinte hetente négyszer, majd később kétszer jelent meg. Pénzügyi szempontból teljesen az előfizetőktől függött. Előfordult, hogy egy-egy lapszám szinte teljesen csíki közleményeket tartalmazott. A folyóiratot kevés tollforgató munkatárs támogatta. 1882-ben a szerkesztők a lap érdekelttségét kiterjesztették Székelyudvarhelyre is, ott dr. Kabdebó Ferenc volt a társszerkesztő.

dalmat kívánt nyújtani. A szerkesztő *Az Igazság* című lapot egyfajta tisztelgésnéppen jelentette meg XIII. Leó pápa 50 éves áldozási jubileumára, amire 1887-ben került majd sor. A lap füzet alakban jelent meg, egy évre 2 forint 20 krajcárba került. A szerkesztő kijelenti, hogy aki pártolja a lapot, az: „1. a pápai jubileum emlékére egy ékkövet hoz, 2. az elhagyott gyermekekkel irgalmasságot tesz, 3. a tanügyet előmozdítja – a jó irányú irodalomba való működésünket örvendezteti.”

A lap első két évfolyamában elsősorban a helyi egyházi és tanügyi alkalmazottak írtak, leginkább vallási és hitkérdésekről. A főmunkatársak között találjuk Imecs Fülöp Jákót, Vitos Mózes, Zichy Antalt, gróf Eszterházy Sándort, Barabás Rajmondot. A lap első évfolyamának tiszta jövedelme öszentségének, XIII. Leó pápának 50 éves papi jubileumi emlékére, valamint a haza szegény és árva gyermekeinek javára volt szánva. 1887-ben a pápának elküldték a lap díszpéldányát. XIII. Leó pápa köszönetként megáldotta a lapot: „*Az Igazság* összes mun-

katársainak és olvasóinak a cél szerencsés elérése végett apostoli áldásunkat adjuk.”

1888-tól, a harmadik évfolyamtól a lap szerkezeti és tartalmi változáson ment keresztül. A neve is változik, eltűnik az *Az* szócska, új neve *Igazság* lesz. A lap most már: *Egyházi, Tanügyi, Társadalmi, Szépirodalmi, Közművelődési, Közgazdasági, Iparügyi és Ismeretterjesztő havi közlönynek* nevezi magát. A folyóirat oldalain megjelennek a képi ábrázolások, nyitottabbá válik a világi események iránt, a kor sajtójában divatos szépirodalmi Tárca rovat pedig a lap egyik legkedveltebb része lesz. A harmadik és negyedik oldalakon helyet kapnak a külföldi hírek és a reklámok.

Az 1888. évi második szám érdekes pénzügyi számadást közöl az első két évfolyamról. Ebből kiderül, hogy a lap első évfolyamának 645 pártoló tagja volt, a második évfolyamnak pedig 589. Az előfizetőkként jelentkezők fele azonban még 1888 februárjában sem fizette be a díjat, így fenntartása anyagi kárral járt. Feltehetően azért,

hogy nagyobb olvasóközönségre tegyen szert, a lap nyitottabbá vált, a harmadik évfolyamtól inkább világi jelleget öltött.

A lap szerkesztője azonban 1888 decemberében az utolsó lapszámban arról kénytelen értesíteni olvasóit, hogy az újévtől az *Igazság* nem jelenik meg, anyagi zavarok és a szerkesztő sokoldalú elfoglaltsága, illetve rossz egészségügyi állapota miatt.

Az 1888-as év azonban egy új lap, a *Csiki Lapok* alapításának az éve, mely egyben a modern újságírás kezdetét is jelentette Csikszeregyénben. Az új lap története példaértékű, 1888–1944 között szolgálta a Csík vármegyei társadalom érdekeit, tudósítva a csíki régió mindennapjairól.

Gidó Csaba

